

## Woord vooraf

Als woorden stikken in je keel, rest er enkel stilte. Dat komt daders van seksueel geweld goed uit. Alsof mensen zo geprogrammeerd zijn. Of is het enkel aangeleerd gedrag? Maar bijwijlen is de druk zo groot dat een schreeuw de stilte breekt. Iets later ligt een stinkende beerput open. De stank is niet te harden. Meer zelfs: aan het hele systeem hangt een luchtje. Binnen de kortste keren is de happy sfeer weg.

Wie een kwarteeuw geleden beweerde dat eerbiedwaardige instellingen in alle stilte lieten gebeuren dat hun ambtenaren kinderen verkrachten, kreeg per kerende post een aanmaning tot inkeer in de brievenbus. Of je kon het voor de rechter gaan uitleggen. Desnoods met een bestrafing tot gevolg. Collega's liepen in een bocht om je heen. Voor altijd!

Hoe gemakkelijk is het nu! Zijn er nog mensen die eraan twijfelen dat kinderen door geliefde vertrouwenspersonen mishandeld kunnen worden? Overal ter wereld komen geheime archieven boven water waarin te lezen staat dat de oversten databanken beheerden die opvolgden hoe daders van kindermisbruik van de ene naar een andere parochie, school of zelfs een ander continent werden versast om alles in het verborgene te stockeren.

Journalisten hadden een nieuwe klui. In verhalen met een hoekje af konden smeuije details worden geserveerd, overgoten met een sausje pauselijke of bisschoppelijke hypocrisie en gerechtelijke blindheid. Maar ook na dat stukje krant of wazig gemaakt tv-gezicht bleef het slachtoffer onbegrepen en onherkenbaar achter.

Maar zoals dat in alle grote en kleine oorlogen gaat, zijn er *points of no return*. Zelfs de verloren gewaande helden uit de loopgraven van de Grote Oorlog krijgen honderd jaar na dato nog een ingekleurd gezicht. Prominenten en ministers steken verloren gewaande foto's van vergeten soldaten in de loopgraven respectvol in de lucht. Zij worden niet langer weggefilosofeerd als het noodzakelijke kanonnenvlees. Aandenkens worden schoongespoten. In gouden letters blinken de namen van de gesneuvelde soldaten op de oorlogsmomenten.

Wordt het geen tijd dat ook de namen van al diegenen die slachtoffer werden van het grootste kerkelijke misdrijf uit de recente geschiedenis op de muren van de kathedralen worden vereeuwigd in gouden letters,

net zoals de kleine helden uit het verleden? De mensen die hier getuigen, zijn de helden en heldinnen die het hebben aangedurfd. Ook al was het voor velen een loopgravenoorlog die soms meer dan vijftig jaar duurde. Zij zijn uit hun tombes opgestaan en getuigen van hun strijd, hoewel nog niet iedereen dit zomaar met naam en toenaam kan, ook na het kantel-moment van april 2010.

Zoals België met Dutroux en Hollywood met Weinstein, zo kreeg het katholieke kerkelijke kleine Vlaanderen zijn Vangheluwe-affaire. Of hoe *relatietje* spelen met een neefje een stevige kerk in puin kan doen vallen. Daarbij vraag ik me af: bestonden op 24 april 2010 de meer dan duizend dossiers met aanklachten tegen pedofiele priesters en paters toen nog niet voor de kerkelijke oversten? En vanaf 2010 ineens wel? Of was het gewoon dat ene *relatietje* te veel dat deze oorlog deed kantelen? Slachtoffers werden overlevers. Voor het eerst lijkt erkenning in zicht. Ongenaakbare clerici werden aangeklaagd, gestraft en geschorst maar de onderste steen is nog niet bovengehaald.

Ondertussen zijn er veel degelijke *boeken van het geleerde* geschreven om al deze menselijke gruwel in kaart te brengen, te onderbouwen en om wegen naar genezing en herstel aan te reiken. Systemen, therapieën, zelfs arbitrages en opvangpunten werden gecreëerd en noodlijnen voor kinderen en jongeren geïnstalleerd. Beelden en herdenkingsdiensten voor of met slachtoffers vulden zelfs hier en daar kerken. De verhalen van de slachtoffers werden intussen keurig beluisterd, daarna weer opgeborgen of vakkundig gesystematiseerd en in tabellen neergelegd. Theorieën werden herschreven en grafieken bijgesteld.

Maar hoe moet het nu verder met het getraumatiseerde slachtoffer zelf, eens alle verklaringen zijn afgelegd, alle therapieën doorlopen, alle partners, ouders en kinderen op de hoogte zijn gebracht en alle dossiers weer zijn gesloten? Was het enkele decennia geleden nog normaal te zwijgen over dergelijke ervaringen uit je kindertijd, dan is het nu evenzeer *not done* er te blijven over doorgaan. ‘Ja, ja, we weten het wel. Het kan iedereen overkomen. Focus op andere dingen in het leven. Dat moet nu toch stilaan over zijn.’

Krantenartikels zijn geschreven en opinies scherpgesteld. Roddelblaadjes hebben hun pleziertje gehad. Parlementaire commissies hebben

degelijk hun werk gedaan. De meeste bisschoppen en zelfs hier en daar een overste ontlopen niet langer hun verantwoordelijkheid. Het Arbitragehof heeft historische slachtoffers in ere hersteld. Ten dele toch. Mensen uit de kerk die de opvangpunten bemannen, hebben respectvol werk geleverd. Maar nu is iedereen naar huis. Via de nieuwe media uitkijkend naar nieuwe kindertrauma's. Deze keer in de sportwereld, de politiek, de kunstensector of de vluchtelingenstroom.

Hoe zou het dus ondertussen met de slachtoffers van toen zijn? Concrete mensen, concrete namen, concrete verhalen lopen vaak niet gelijk met wetenschappelijke benaderingen.

Op basis van onderzoek, vergelijking, analyse en studie komen wetenschappers tot algemene bevindingen, wat voor de toekomst heel waardevol is, te vergelijken met alle mogelijke studies die over de Grote Oorlog zijn verschenen. Elke studie belicht de grote lijnen en belangrijke elementen die zo'n gebeurtenis kenmerken. Zo ook het kindermisbruik. Maar zoals een oorlogsveteraan aangaf: 'Leg al de verhalen van alle soldaten samen, dan lijkt het wel of het om een heel andere oorlog ging dan die welke beschreven staat in de wetenschappelijke werken hierover.'

Het individuele verhaal is een ander verhaal. Het gaat om concrete stemmen. Elk met een eigen timbre, eigen ervaringen. Die getuigenissen dienen ook bewaard te worden voor het nageslacht. Dat is het opzet van dit boek. Hier gaat het niet om theorieën maar over ervaringen. Beide invalshoeken zijn belangrijk en vullen elkaar aan. De concrete verhalen dreigen in het verborgene opgeslagen en vergeten te worden, toegedekt onder een overaanbod van theorieën en therapieën van proffen allerhande. Ook vanuit kerkelijke kringen worden meer en meer genezende en wijze woorden aangeboden. Mooi, maar onze vraag blijft hangen: 'Hoe gaat het nu met jou Krista, Piet, Theo, Dora ... jij die als kind seksueel werd mishandeld door een priester of broeder?' Journalisten, professoren en opiniemakers hebben nu andere actualiteiten te duiden en zien geen brood in verhalen uit een lang vervlogen kindertijd.

In onze werking van meer dan een kwarteeuw Mensenrechten in de Kerk beluisterden wij meer dan duizend concrete verhalen van slachtoffers van seksueel en ander misbruik in de katholieke kerk. Om nooit te vergeten wat is gebeurd wil dit boek, ook al gaat het maar om amper tien

procent van hen, deze mensen aan het woord laten. Alle verhalen brengen is onmogelijk. Bovendien worden in de meeste getuigenissen maar deelaspecten van de ervaringen of de problematiek aangebracht. Elk verhaal op zich zou al een boek kunnen zijn dat voldoende reflectie mogelijk maakt voor een degelijke aanklacht van een historisch scheefgegroeid kerksysteem.

Dat Eva de rij opent, is tegelijkertijd symbolisch maar ook historisch correct. De naam Eva herinnert ons aan de eerste vrouw, de echtgenote van Adam zoals de Bijbel verhaalt. Alle zonden die Adam ooit heeft begaan werden haar aangerekend. Zij was de oorzaak van alle ellende. Maar Eva Demoor is gewoon ook het oudste gekende misbruikverhaal in de hedendaagse Belgische kerkgeschiedenis. Vandaar dat Eva de rij van 101 verhalen opent. Het hadden evengoed 1001 verhalen kunnen zijn alleen al wat België betreft. Op wereldvlak is zij ‘de vrouw van een miljoen’.

Ook komen een tiental medestanders aan het woord. Zij staan symbool voor die honderden wonderlijke mensen die mee onder het kruis hebben gestaan of daar nog steeds toe bereid zijn. Meestal zijn zij op één hand te tellen. Mensen die al dan niet beroepsmatig, als tochtgenoot mee waken, bidden, pleiten, opvangen, bemiddelen, opzoeken, een oordeel moeten vellen, actie ondernemen, brieven schrijven of verzuchtingen aanhoren.

Het is niet de bedoeling dit werk zomaar in één ruk uit te lezen. Beschouw het eerder als een dagboek. Eén verhaal per dag volstaat. Ook al lijkt het maar een kattenbelletje. Neem het verhaal desnoods de gehele dag mee en bedenk 's avonds: ‘Eén dag is al zwaar genoeg om dit verhaal te moeten dragen. Gelukkig heb ik het niet hoeven meemaken, mijn ouders niet, mijn kinderen niet, mijn partner niet. Morgen sta ik op. Er is mij zoiets ergs nooit overkomen. Misschien komt er nog een dag dat ik tijd maak en op de bank bij mij thuis samen met een overlever een kopje koffie drink.’